

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2022-2023

16 DÉCEMBRE 2022

Proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles et la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, en ce qui concerne la cessation du mandat parlementaire par démission

Proposition de loi modifiant la loi du 31 décembre 1983 de réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone, en ce qui concerne la cessation du mandat parlementaire par démission

Proposition de loi modifiant l'article 234 du Code électoral, en ce qui concerne la cessation du mandat parlementaire par démission

RAPPORT

fait au nom de la commission
des Affaires institutionnelles
par

M. **Anciaux** et Mme **Vanwalleghem**

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2022-2023

16 DECEMBER 2022

Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en tot wijziging van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, wat de beëindiging van het parlementair mandaat door ontslagneming betreft

Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, wat de beëindiging van het parlementair mandaat door ontslagneming betreft

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 234 van het Kieswetboek, wat de beëindiging van het parlementair mandaat door ontslagneming betreft

VERSLAG

namens de commissie
voor de Institutionele Aangelegenheden
uitgebracht door
de heer **Anciaux** en mevrouw **Vanwalleghem**

Composition de la commission / Samenstelling van de commissie:
Présidente / Voorzitster: Stephanie D'Hose

Membres / Leden

N-VA	Allessia Claes, Karolien Grosemans, Karl Vanlouwe
Ecolo-Groen	Zoé Genot, Celia Groothedde, France Masai
Vlaams Belang	Adeline Blancquaert, Leo Pieters, Klaas Sloomans
PS	Jean-Frédéric Eerdeken, Julien Uyttendaele
MR	Georges-Louis Bouchez, Sabine Laruelle, Jean-Paul Wahl
CD&V	Peter Van Rompuy, Maud Vanwalleghem
Open Vld	Rik Daems, Stephanie D'Hose
PVDA-PTB	Jos D'Haese, László Schönbrodt
Vooruit	Bert Anciaux

Voir:

Documents du Sénat:

7-386 – 2022/2023:

N° 1: Proposition de loi spéciale.

Voir aussi:

7-387 – 2022/2023:

N° 1: Proposition de loi.

N° 2: Avis motivé du Parlement de la Communauté germanophone.

N° 3: Rapport.

Voir aussi:

7-388 – 2022/2023:

N° 1: Proposition de loi.

N° 2: Rapport.

Zie:

Documenten van de Senaat:

7-386 – 2022/2023:

Nr. 1: Voorstel van bijzondere wet.

Zie ook:

7-387 – 2022/2023:

Nr. 1: Wetsvoorstel.

Nr. 2: Gemotiveerd advies van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

Nr. 3: Verslag.

Zie ook:

7-388 – 2022/2023:

Nr. 1: Wetsvoorstel.

Nr. 2: Verslag.

I. INTRODUCTION

La commission des Affaires institutionnelles a examiné les trois propositions de loi qui font l'objet du présent rapport lors de sa réunion du 16 décembre 2022.

Comme la proposition n° 7-387/1 modifie la loi du 31 décembre 1983 de réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone, elle a été soumise au préalable pour avis motivé au Parlement de la Communauté germanophone, conformément à l'article 78 de cette même loi.

Le Parlement de la Communauté germanophone a transmis son avis à la présidente, par courrier, le 13 décembre 2022 (doc. Sénat, n° 7-387/2).

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE MME D'HOSE, AUTEURE DE LA PROPOSITION DE LOI SPÉCIALE ET DES DEUX PROPOSITIONS DE LOI ORDINAIRE

La proposition de loi spéciale n° 7-386/1 et les deux propositions de loi n°s 7-387/1 et 7-388/1 trouvent leur origine dans les travaux du groupe de travail administratif interparlementaire créé par la Conférence des présidents des assemblées parlementaires le 9 février 2021 afin de formuler des propositions concrètes en vue d'un régime uniforme de démission des parlementaires.

La constitution de ce groupe de travail fait suite à la condamnation de la Belgique par la Cour européenne des droits de l'homme le 21 mai 2019 dans l'affaire *G.K. contre Belgique* au motif que la décision du Sénat concernant la démission de la requérante de son mandat de sénatrice n'avait pas été entourée de garanties suffisantes pour éviter l'arbitraire. Les propositions visent à édicter des règles juridiques précises en ce qui concerne (l'acceptation de) la démission d'un mandat parlementaire. Les dispositions règlent, d'une part, les conditions de forme de la démission, et d'autre part, les effets de la démission et la possibilité de la retirer.

La proposition de loi spéciale s'applique aux membres du Parlement de la Communauté française, du Parlement wallon et du Parlement flamand d'une part, et aux membres du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale, d'autre part. La proposition de loi n° 7-387/1 s'applique aux membres du Parlement de la Communauté germanophone tandis que la proposition de loi

I. INLEIDING

De commissie voor de Institutionele Aangelegenheden heeft de drie wetsvoorstellen die het voorwerp zijn van dit verslag tijdens haar vergadering van 16 december 2022 onderzocht.

Aangezien het voorstel 7-387/1 een wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap betreft, werd het vooraf voor gemotiveerd advies voorgelegd aan het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, in overeenstemming met artikel 78 van diezelfde wet.

Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap heeft zijn advies per post overgezonden aan de voorzitter op 13 december 2022 (doc. Senaat, nr. 7-387/2).

II. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR MEVROUW D'HOSE, INDIENSTER VAN HET VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET EN VAN DE TWEE GEWONE WETSVOORSTELLEN

Het voorstel van bijzondere wet nr. 7-386/1 en de twee wetsvoorstellen nrs. 7-387/1 en 7/388/1 vloeien voort uit de werkzaamheden van de ambtelijke interparlementaire werkgroep, opgericht door de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees op 9 februari 2021 met als doel concrete voorstellen te formuleren met het oog op een uniform stelsel voor het ontslag van parlementsleden.

De werkgroep werd samengesteld na de veroordeling van België door het Europees Hof voor de rechten van de mens op 21 mei 2019 in de zaak *G.K. tegen België* omdat de beslissing van de Senaat over het ontslag van de verzoekster uit haar mandaat als senator onvoldoende waarborgen bood om het risico van willekeur uit te sluiten. De voorstellen beogen nauwkeurige rechtsregels uit te vaardigen betreffende (de aanvaarding van) het ontslag uit een parlementair mandaat. De bepalingen regelen enerzijds de vormvoorschriften voor het ontslag, en anderzijds de uitwerking en de mogelijkheid tot intrekking van het ontslag.

Het voorstel van bijzondere wet is van toepassing op de leden van het Parlement van de Franse Gemeenschap, van het Waals Parlement en van het Vlaams Parlement enerzijds, en op de leden van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest anderzijds. Het wetsvoorstel nr. 7-387/1 is van toepassing op de leden van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap terwijl

n° 7-388/1 qui modifie l'article 234 du Code électoral fixe les règles fondamentales du régime de démission des membres du Sénat et de la Chambre des représentants.

III. DISCUSSION GENERALE

M. Anciaux soutient les propositions mais il fait remarquer que si elles répondent à la demande de la Cour européenne des droits de l'homme, elles ne règlent pas le cas d'une démission sous la contrainte. Ce cas s'est déjà présenté plus d'une fois dans le passé, même si on en fait peu de publicité. Le membre cite notamment le cas d'un mandataire FDF à Leuven, dont on n'imaginait pas qu'il serait élu et qu'on a par conséquent littéralement obligé à démissionner.

C'est assez inquiétant qu'une telle situation puisse encore se présenter. C'est pourquoi M. Anciaux invite à réfléchir aux garanties à prévoir pour s'assurer que quelqu'un démissionne librement. À cette égard, la situation actuelle est un peu plus confortable dans la mesure où jusqu'à la séance plénière, il est possible de revenir sur cette décision de démissionner. Les propositions à l'examen mettent en place une procédure claire et uniforme, mais elles ne mettent pas fin à sa crainte d'abus de la procédure.

M. Vanlouwe soutient également ces propositions. Il donne un autre exemple où, à cause de l'apparement dans la province de Brabant à l'époque encore unitaire, un élu flamand – Toon Van Overstraeten, membre de la Volksunie – avait hérité d'un siège de sénateur dans l'arrondissement de Nivelles. Alors que celui-ci souhaitait exercer son mandat au Conseil régional wallon, il fut contraint quasi *manu militari* à y renoncer. En l'absence de procédure légale, on a fait en sorte, de manière illégale et inappropriée, que la personne ne puisse pas revendiquer son mandat. Certes, les propositions à l'examen ne résolvent pas tout mais au moins, il existera désormais une procédure claire.

*
* *

het wetsvoorstel nr. 7-388/1 tot wijziging van artikel 234 van het Kieswetboek de grondregels bepaalt van het ontslagstelsel van de leden van de Senaat en van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

III. ALGEMENE BESPREKING

De heer Anciaux steunt de voorstellen maar merkt op dat ze, hoewel ze beantwoorden aan de vraag van het Europees Hof van de rechten van de mens, niet het geval van gedwongen ontslag regelen, wat zich al meer dan eens heeft voorgedaan, ook al is daaraan weinig ruchtbaarheid gegeven. Het lid vermeldt in het bijzonder het geval van een FDF-volksvertegenwoordiger in Leuven, waarvan men nooit had verwacht dat hij verkozen zou worden en die men bijgevolg letterlijk gedwongen heeft om ontslag te nemen.

Het is vrij onrustwekkend dat een dergelijke situatie zich nog kan voordoen. Daarom vraagt de heer Anciaux na te denken over het inbouwen van garanties om te verzekeren dat een ontslag vrijwillig is. In dat opzicht biedt de huidige situatie een comfortabel voordeel aangezien het mogelijk is om tot de plenaire vergadering terug te komen op die beslissing om ontslag te nemen. Met de voorliggende voorstellen wordt een heldere en uniforme procedure ingevoerd, maar ze nemen de vrees van de heer Anciaux voor misbruik van de procedure niet weg.

De heer Vanlouwe steunt de voorstellen eveneens. Hij geeft een ander voorbeeld waarbij door de apparenering in de toen nog niet-gesplitste provincie Brabant een Vlaamse verkozene, – Toon Van Overstraeten, een lid van de Volksunie – een zetel van senator toebedeeld had gekregen in het arrondissement Nijvel. Hoewel hij zijn mandaat wenste uit te oefenen in de Waalse Gewestraad, werd hij quasi *manu militari* gedwongen eraan te verzaken. Bij gebrek aan een wettelijke procedure heeft men ervoor gezorgd, op een onwettelijke en ongepaste wijze, dat die persoon zijn mandaat niet kon opeisen. De voorliggende voorstellen lossen niet alles op, maar er zal op zijn minst voortaan een duidelijke procedure zijn.

*
* *

IV. DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

A. Proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles et la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, en ce qui concerne la cessation du mandat parlementaire par démission, n° 7-386/1

Les articles 1er à 3 sont successivement adoptés sans autre discussion à l'unanimité des 11 membres présents.

B. Proposition de loi modifiant la loi du 31 décembre 1983 de réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone, en ce qui concerne la cessation du mandat parlementaire par démission, n° 7-387/1

Les articles 1er et 2 sont successivement adoptés sans autre discussion à l'unanimité des 11 membres présents.

C. Proposition de loi modifiant l'article 234 du Code électoral, en ce qui concerne la cessation du mandat parlementaire par démission, n° 7-388/1

Les articles 1er et 2 sont successivement adoptés sans autre discussion à l'unanimité des 11 membres présents.

V. VOTES SUR L'ENSEMBLE

L'ensemble de la proposition de loi spéciale n° 7-386 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

L'ensemble de la proposition de loi n° 7-387 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

L'ensemble de la proposition de loi n° 7-388 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

*
* *

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

A. Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en tot wijziging van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, wat de beëindiging van het parlementair mandaat door ontslagneming betreft, nr. 7-386/1

De artikelen 1 tot 3 worden achtereenvolgens zonder verdere bespreking eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

B. Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, wat de beëindiging van het parlementair mandaat door ontslagneming betreft, nr. 7-387/1

De artikelen 1 en 2 worden achtereenvolgens zonder verdere bespreking eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

C. Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 234 van het Kieswetboek, wat de beëindiging van het parlementair mandaat door ontslagneming betreft, nr. 7-388/1

De artikelen 1 en 2 worden achtereenvolgens zonder verdere bespreking eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

V. STEMMING OVER HET GEHEEL

Het voorstel van bijzondere wet nr. 7-386 in zijn geheel wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het wetsvoorstel nr. 7-387 in zijn geheel wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het wetsvoorstel nr. 7-388 in zijn geheel wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

*
* *

Confiance a été faite aux rapporteurs pour la rédaction du présent rapport.

Les rapporteurs,

La présidente,

Maud VANWALLEGHEM. Stephanie D’HOSE.
Bert ANCIAUX.

*
* *

Proposition 7-386: le texte adopté par la commission est identique au texte de la proposition de loi spéciale (voir le doc. Sénat, n° 7-386/1).

Proposition 7-387: le texte adopté par la commission est identique au texte de la proposition de loi (voir le doc. Sénat, n° 7-387/1).

Proposition 7-388: le texte adopté par la commission est identique au texte de la proposition de loi (voir le doc. Sénat, n° 7-388/1).

*
* *

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteurs voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteurs,

De voorzitter,

Maud VANWALLEGHEM. Stephanie D’HOSE.
Bert ANCIAUX.

*
* *

Voorstel 7-386: de tekst aangenomen door de commissie is dezelfde als de tekst van het voorstel van bijzondere wet (zie het doc. Senaat, nr. 7-386/1).

Voorstel 7-387: de tekst aangenomen door de commissie is dezelfde als de tekst van het wetsvoorstel (zie het doc. Senaat, nr. 7-387/1).

Voorstel 7-388: de tekst aangenomen door de commissie is dezelfde als de tekst van het wetsvoorstel (zie het doc. Senaat, nr. 7-388/1).

*
* *